PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok VI. Warszawa, piątek 17 kwietnia 1931 r. Nr. 87.

ADRES REDAKCJI: Plac Marsz. Piłsudskiego 9, tel. M. S. Z., wewn. Nr. 58.

SPRAWY POLSKIE

POLSKA A NIEMCY.

Deutsche Tageszeitung 14.IV, podaje wiadomość o wymianie not ratyfikacyjnych, dotyczących układów haskich między rządem polskim i francuskim, oraz układu likwidacyjnego między rządem polskim a niemieckim.

Dziennik podnosi, że ten fakt jeszcze raz wywołuje wspomnienie „niesłychanego błędu", jaki popełniła niemiecka polityka zagraniczna, zgadzając się na dopuszczenie Polski na konferencję haską. Z tego później powstało złączenie układu likwidacyjnego z planem Younga. Polska stała się przez to państwem, które także i na przyszłość będzie starało się brać udział w decyzjach odszkodowaniowych. „Z tego fatalnego i upokarzającego faktu — pisze dziennik — widocznie swego czasu nie zdawali sobie sprawy nasi przedstawiciele".

Dziennik dalej uskarża się na rząd niemiecki, który nie powinien był spieszyć się z wymianą dokumentów ratyfikacyjnych wobec stwierdzonej obecnie nielojalności Polski.

Berl. Börsen — Courier 15.IV, w koresp. z Katowic pisze o sporze szkolnym polsko-niemieckim, którym zajmuje się w tej chwili Trybunał Międzynar. w Hadze, i podnosi, że w razie pomyślnego orzeczenia Trybunału będzie można przenieść do szkół niemieckich nie tylko te 60 dzieci, które są wymienione w skardze; rodzice licznych innych uczniów będą mogli również przenieść ich do szkół mniejszościowych niemieckich, do których to szkół nie dostały się z powodu egzaminów Maurera.

POLSKA A GDAŃSK.

Kölnische Ztg. 15.IV, w koresp. z Gdańska pisze, że ustąpienie min. Strasburgera było w prasie polskiej omawiane jeszcze pół roku temu i mówiono wówczas o zupełnie innych przyczynach ustąpienia. „Nie można przeto obronić się wrażeniu — pisze dziennik, — że Strasburger chciał sobie zapewić dramatyczne odejście i zapewne wykorzystać to później dla celów osobistych. Nie przyczyni się jednak to wszystko do poprawy stosunków polsko - gdańskich. Wogóle dobrze się uczyni, jeżeli krok Strasburgera będzie się uważać za gest prywatny i nie przywiąże się doń żadnego znaczenia, które wykracza poza sprawę osobistą".

Kölnische Ztg. 16.IV, w koresp. z Warszawy pisze z powodu ustąpienia min. Strasburgera: „Krok Strasburgera rozumie się jest dobrze obmyślaną manifestacją rządu polskiego, zmierzającą do wywarcia nacisku na samodzielne stanowisko Wolnego Miasta i do umocnienia polskich wpływów z powodu wymagań bezpieczeństwa. Narazie nie jest jeszcze rzeczą pewną, czy Polska uważa obecną chwilę za odpowiednią do wytoczenia całokształtu sprawy Gdańska".

Frankfurter Ztg. 16.IV, w koresp. z Gdańska przytacza powody ustąpienia min. Strasburgera według źródeł polskich i w końcu dodaje, że dziwne robi wrażenie to motywowanie ustąpienia, skoro jest rzeczą wiadomą, że odwołanie min. Strasburgera było już od szeregu miesięcy rzeczą postanowioną, a zwłoka nastąpiła chwilowo tylko z powodu braku następcy.

Königsb. Hart. Ztg. 14.IV, donosząc o wyroku sądu gdańskiego przeciwko polskiemu marynarzowi, skazanemu za „rzekomo" zmyślony napad hitlerowców na niego, pisze, że rządowa prasa polska atakuje z tego powodu bardzo ostro Gdańsk, chcąc wyzyskać ten wypadek do wydania represyjnych zarządzeń gospodarczych, skierowanych przeciw Gdańskowi.

SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE.

The Chicago Daily Tribune 15.IV, donosi w depeszy z Warszawy o przyjęciu Jakóba Landau, prezesa żydowskiej Agencji Telegraficznej w New Yor-

PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok VI. Warszawa, piątek 17 kwietnia 1936 r. Nr 89

ADRES REDAKCJI: Plac Marsz. Piłsudskiego 6, tel. M. S. Z., wewn. Nr. 43

SPRAWY POLSKIE

POLSKA A NIEMCY

Deutsche Zukunft Zeitung 15.IV. podaje wiadomość o wymianie not ratyfikacyjnych, dotyczących układów handlowych między rządem polskim i francuskim oraz układu likwidacyjnego między rządem polskim a niemieckim.

Dziennik podnosi, że ten fakt jeszcze raz wywołuje wspomnienie „nieszczęsnego błędu", jaki popełniła niemiecka polityka zagraniczna zgadzając się na dopuszczenie Polski na konferencję haską. Z tego później powstało złączenie układu likwidacyjnego z planem Younga. Polska stała się przez to państwem, które także i na przyszłość będzie starało się brać udział w decyzjach odszkodowaniowych. „Z tego fatalnego i upokarzającego faktu — pisze dziennik — widocznie swego czasu nie zdawali sobie sprawy nasi przedstawiciele".

Dziennik dalej uskarża się na rząd niemiecki, który nie powinien był spieszyć się z wymianą dokumentów ratyfikacyjnych wobec stwierdzonej obecnie niełojalności Polski.

Berl. Börsen — Courier 15.IV. w koresp. z Katowic pisze o sporze szkolnym polsko-niemieckim, którym zajmuje się w tej chwili Trybunał Międzynar. w Hadze, i podnosi, że w razie pomyślnego orzeczenia Trybunału będzie można przenieść do szkół niemieckich nie tylko te 60 dzieci, które są wymienione w skardze; rodzice licznych innych uczniów będą mogli również przenieść ich do szkół mniejszościowych niemieckich, do których to szkół nie dostały się z powodu egzaminów Maurera.

POLSKA A GDAŃSK

Kölnische Ztg. 15.IV. w koresp. z Gdańska pisze, że ustąpienie min. Strasburgera było w prasie polskiej traktowane jeszcze pod koniec tenia z powodów zupełnie innych przyczynach ustąpienia. „Nie można przeto obronić się wrażeniu — przedziwnie — że Strasburger chciał sobie zapewnić dramatyczne odejście i zapewne wykorzystano to później dla celów osobistych. Nie przyczyni się jednak to wszystko do poprawy stosunków polsko - gdańskich. W Gdańsku nie ucieszy, jeżeli krok Strasburgera będzie uważany za jest prywatny i nie przywiąże się doń żadnego znaczenia, które wykracza poza sprawy osobiste".

Kölnische Ztg. 16.IV. w koresp. z Warszawy pisze z powodu ustąpienia min. Strasburgera: „Krok Strasburgera rozumie się jest dobrze obmyślaną manifestacją rządu polskiego, zmierzającą do wywarcia nacisku na samodzielne stanowisko Wolnego Miasta i do umocnienia polskich wpływów z powodu wymagań bezpieczeństwa. Narazie nie jest jeszcze rzeczą pewną, czy Polska uważa obecną chwilę za odpowiednią do wytoczenia całokształtu sprawy Gdańska".

Frankfurter Ztg. 16.IV. w koresp. z Gdańska przytacza powody ustąpienia min. Strasburgera według źródeł polskich i w końcu dodaje, że dziwne robi wrażenie to maskowanie ustąpienia, skoro jest rzeczą wiadomą, że odwołanie min. Strasburgera było już od szeregu miesięcy rzeczą postanowioną, a zwłoka nastąpiła chwilowo tylko z powodu braku następcy.

Königsb. Hart. Ztg. 14.IV. donosząc o wyroku sądu gdańskiego przeciwko polskiemu marynarzowi skazanemu za „rzekomo" zmyślony napad hitlerowców na niego, pisze, że rządowa prasa polska atakuje z tego powodu bardzo ostro Gdańsk, chcąc wyzyskać ten wypadek do wydania represyjnych zarządzeń gospodarczych, skierowanych przeciw Gdańskowi.

SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE

The Chicago Daily Tribune 15.IV. donosi według wiadomości z Warszawy o przyjeździe Jakóba Landau, prezesa żydowskiej Agencji Telegraficznej w New Yor-

ku, przez polskie koła rządowe. Korespondent podkreśla, że Landau został przyjęty przez Pana Prezydenta R. P. „Jest to pierwszy wypadek przyjęcia dziennikarza przez Prezydenta Rzeczypospolitej. Wice-minister Beck, prawa ręka marsz. Piłsudskiego, pisze korespondent, przyjął Landau'a i obiecał mu przedsięwziąć kroki celem polepszenia stanu żydostwa polskiego".

Deutsche Tageszeitung 15.IV, pisze p. t. „Nieporządki w polskiem lotnictwie wojskowem", że major Kubala w rozsyłanych przez się memorjałach i anonimach wskazywał na techniczne błędy lotnictwa wojskowego i stawiał poważne zarzuty niektórym osobom, zajmującym wyższe stanowiska. Dziennik podaje krótko przebieg procesów sądowych w tej sprawie.

Königsb. Hart. Ztg. 14.IV, informując o rozpoczęciu szeregu robót w Gdyni, z których niektóre mają charakter wyłącznie reprezentacyjny, zapytuje, skąd Polska bierze pieniądze, aby w obecnych ciężkich czasach rozpoczynać podobne reprezenacyjne roboty („i to w Gdyni"). Dziennik wyraża również swą wątpliwość co do celowości budowy nowych molo i falochronów, twierdząc, że osłona Gdyni od północnych i wschodnich wiatrów jest i będzie zawsze bezskuteczna.

ZAGADNIENIA OGÓLNE

AUSTRJA A NIEMCY.

The Manchester Guardian 15.IV, pisze, iż agencja Reutera dowiaduje się, iż Henderson zwrócił się do Generalnego Sekretarza Ligi Narodów z prośbą o postawienie na porządku dziennym sesji Rady Ligi Narodów sprawy austrjacko-niemieckiego protokółu o unij celnej. Prośbę tę rząd brytyjski motywuje wątpliwościami, jakie wynikły z powodu projektu unji w związku z zobowiązaniami rządu austrjackiego w protokóle z 4 października 1922 r. Ponieważ protokół ten był podpisany pod auspicjami Ligi, wobec tego wszelkie wątpliwości związane z tym protokółem winny być wyjaśnione przez Radę Ligi.

Journal des Débats 15.IV, (w art. Perre Bernus'a) uważa, że nota Anglji w sprawie austrjacko niemieckiej unji celnej, złożona w sekretarjacie Ligi Narodów, wskazuje na ustępliwość Anglji w tej sprawie. Nota ta powołuje się tylko na protokół z 1922 r. i nie zawiera żadnej wzmianki o traktacie Wersalskim i w St. Germain. Przemilczając te właśnie traktaty, Anglja daje do zrozumienia, że według niej traktaty pokojowe nie sprzeciwiają się unji celnej, jedynie protokół z 1922 r. usprawiedliwia interwencję. Na takie postawienie kwestji Francja zgodzić się nie powinna, gdyż od genewskiej decyzji zależą losy Europy. Jeżeli Briand nie zaprotestuje, będzie to dowodem, że pogodził się on już z myślą o Mitteleuropie.

Journal des Débats 15.IV, donosi o demonstracyjnem zebraniu Federacji republikańskiej pod przewodnictwem Louis Marin'a, przeciwko „ślepej polityce Brianda, która dała już tyle złych wyników, a której ostatnim, najszkodliwszym wynikiem jest Anschluss"; wbrew twierdzeniom Niemców Anschluss ma przedewszystkiem charakter polityczny, a nie ekonomiczny. Widać to z tego, że Austrja ponielsie wskutek unji celnej materjalne szkody, a korzyści gospodarcze Niemiec będą minimalne. „Polityka ustępstw uprawiana przez Brianda, zamiast oczekiwanej rzetelnej pokojowej współpracy Rzeszy z Francją dała tylko sposobność Niemcom do podkopywania się pod nową Europę". Opinja publiczna ocknęła się obecnie na skutek ostatniej mowy Doumergue'a, wygłoszonej z wielkiem poczuciem miary, lecz też z wielką odwagą cywilną. „Journal des Débats" zwraca uwagę na fakt, że wszystkie dzienniki popierające politykę Brianda, albo przemilczają manifestację Federacji republikańskiej, albo podają zaledwie pobieżną wzmiankę i zapytuje: „co należy sądzić o polityce, bojącej się światła?"

Deutsche Diplom. — Polit. Korrespondenz 15.IV, pisze: Niemcy zawsze głosiły, iż nie mogą one ani chcą sprzeciwiać się przeprowadzeniu prawnego zbadania układu celnego austrjacko - niemieckiego. Może to nastąpić tembardziej, że obydwa państwa przy zawieraniu układu stosowały się do prawnych wymagań, tak iż wynik zbadania może być tylko pozytywny. Oświadczenie Kanclerza Rzeszy i ministra spraw zagranicznych, oraz oświadczenia austrjackie nie pozostawiają żadnej wątpliwości, że takie właśnie jest ich stanowisko wobec udziału Ligi Nar. w tej dyskusji. Nota angielska potwierdza ten pogląd, stawiając wniosek jedynie o prawne rozpatrzenie układu wiedeńskiego i ogranicza wyraźnie i niedwuznacznie kompetencje Rady Ligi, co do takiego rozpatrzenia.

Deutsche Tageszeitung 15.IV, w korespond. z Sofji pisze, że w Bułgarji wiadomość o unji celnej austrjacko-niemieckiej była przyjęta „z nieukrywaną sympatją". Pod względem gospodarczym Bułgarja nie obawia się żadnych strat z powodu tego układu. Jednak na czoło wysuwa się dla niej ogólne znaczenie układu celnego. Dotychczas bowiem w latach powojennych dążyła ona do wewnętrznej konsolidacji i nie okazywała żadnych sympatyj czy antypatyj międzynarodowych. Poraz pierwszy obecnie okazała ona wyraźnie dążność do wyjścia z rezerwy i ujawnienia swoich życzeń. Dowodem tego jest stanowisko dziennika „Mir". Ostatecznie Bułgarja dla obrony swoich interesów — zdaniem dziennika — będzie zmuszona do poparcia akcji rewizji traktatów lub innej akcji, podjętej przez jakiekolwiek państwo.

SPRAWA ROZBROJENIA.

L'Echo de Paris 15.IV, w art. Pertinaxa omawia trudności, jakie stają na drodze francusko - włosko - angielskiej umowie morskiej. Podobno Henderson podczas swego ostatniego pobytu w Paryżu, zgodził się na przedłożoną mu przez Brianda formułę kompromisową, lecz albo gabinet angielski zaprotestował odrazu przeciwko tej formule, albo też formuła ta, przy bliższem badaniu, okazała się niezupełnie zgodna z obietnicami Brianda, tak, że obrady ekspertów zostały wstrzymane. Dopóki nie zostanie wyjaśnione

[illegible]

... narodowych. Potem ... obecnie ... wyraźnie dążenie do ... na swoich ... Świadkiem tego jest ... "Mir" ... Bułgaria ... obrony swoich interesów — ... zmierzająca do ... rewizji traktatów ... przyjęte przez ... państwa.

SPRAWA ROZBROJENIA

L'Echo de Paris 15/V. w art. Pertinaxa ... jako ... na drodze ... angielskiej ... Podobno ... podczas swego ostatniego pobytu w Paryżu zgodził się na ... przez Francję ... gwarancji bezpieczeństwa, ... albo gotowość angielskiej ... obrony ... przeciwko tej ... albo też Francja ... przy bliższym badaniu okazała się niemożliwa ... z ... Francji, tak że obrady ... zostały ... Dopóki nie ... [illegible]

[illegible]

Journal des Débats 15/V. donosi o ... tego zebrania ... pod przewodnictwem Louis Marin'a ... jest ... Francja ... a która ... charakter polityczny a nie ekonomiczny. Wynika to z tego, że Austria ... materialne ... Niemiec ... przez Francję ... z Francją ... do ... przed wojną Europy ... obecnie ... na skutek ostatniej ... *Journal des Débats* ... na fakt, że wszystkie ... przez ... [illegible]

stanowisko Downing Street, eksperci francuscy nie wyjadą do Londynu. Pertinax uważa, że Henderson i Craigie, pragnąc za wszelką cenę, pogodzić sprzeczne dążenia francuskie i włoskie, wysilają się nad znalezieniem takiej formuły, która dałaby Francji przewagę nad Włochami, a Włochom parytet z Francją. Taka kombinacja mogłaby się udać jedynie w tym wypadku, gdyby jedna ze stron zgodziła się być „wystrychniętą na dudka". Był moment, kiedy Briand gotów był „poświęcić się", lecz pod presją opinji parlamentu, wycofał się.

The Manchester Guardian 13.IV, pisze w art. wst., iż w rokowaniach w sprawie porozumienia morskiego pomiędzy Anglją, Francją a Włochami, które mają być podjęte w tym tygodniu nastąpił zwrot na gorsze, albowiem Francja nie chce zgodzić się na ustępstwa od swego globalnego tonnażu, a zgadza się tylko na zmiany co do składu swej floty. Jeżeli więc obecna teza francuska byłaby przyjęta, to przewaga Francji nad Włochami w zakresie nowych okrętów wzrosłaby z obecnej liczby 172.000 tonn do 224.000 tonn w roku 1937. Zmiana ta oczywiście rujnuje całą podstawę porozumienia francusko-włoskiego, gdyż trudno przypuścić, ażeby Włochy zgodziły się na taką zmianę. Los porozumienia francusko-włoskiego zależy dzisiaj od stanowiska w tej sprawie Brianda, które nie jest bardzo jasne. Autor przypuszcza, iż Briand wobec możliwości zostania prezydentem Francji ulega wpływom konserwatystów i idzie po linji ich dążeń w polityce zagranicznej, która projekt unji celnej austro-niemieckiej uważa jako sojusz polityczny skierowany przeciwko Francji i podejrzewa Mussoliniego o zamiar przyłączenia się do austrjacko-niemieckiej unji celnej. Francja stoi na stanowisku, że każdy powinien podzielać jej punkt widzenia w sprawach europejskich, a kto myśli odwrotnie, uważany jest jako jej wróg potencjonalny. Dla tych powodów Francja gotowa jest wyrzec się korzyści, jakie mogłyby wypłynąć z porozumienia francusko-włoskiego. Tego rodzaju nastawienie umysłów jest fatalne dla sprawy rozbrojenia. „Usiłowanie pozyskania Francji dla sprawy rozbrojenia — pisze autor — przez pozostawienie ją z jej uprzedzeniami w stosunku do unji celnej nie doprowadzą do niczego. Jedynym sposobem jest ocena każdej kwestji wg. jej istotnej wartości i pozostawienie Francji możności przekonania się, że owe złe rezultaty, których ona się tak obawia, bynajmniej nie mają miejsca".

MOCARSTWA A Z. S. R. R.

The Chicago Daily Tribune 15.IV, donosi z Londynu, że import pszenicy sowieckiej do W. Brytanji wzrósł w ciągu roku dwunastokrotnie, głównie kosztem eksporterów amerykańskich.

Dzień Kowieński 14.IV, informuje, że na stanowisko konsula sowieckiego na Litwie na miejsce odwołanego Pożałkina rząd ZSRR. mianował doradcę prawnego poselstwa — Własowa.

SYTUACJA POLITYCZNA W HISZPANJI.

The Daily Herald 15.IV, omawiając w art. wst. abdykację króla Alfonsa, pisze, że z Alfonsem znika ostatnia despotyczna monarchja w Europie. Autor wyraża zadowolenie ze zwycięstwa republikanów i życzy powodzenia demokracji hiszpańskiej, zaznaczając jednak, że ani republika, ani instytucje demokratyczne nie są lekarstwem na wszystkie polityczne choroby.

The Daily Telegraph 15.IV, analizując w art. wst. przyczyny, które doprowadziły do abdykacji króla Alfonsa, dochodzi do przekonania, że zbyt długie rządy dyktatorskie rozdrażniły ludność, mimo iż sytuacja ekonomiczna w kraju była na tyle dobra, że Hiszpanja najmniej odczuwała kryzys światowy. Przyszłość Hiszpanji jest dla autora pod znakiem zapytania; dopiero za kilka tygodni będzie można przewidzieć coś konkretnego w tym względzie.

The Daily Mail 15.IV, wyraża głębokie ubolewanie w art. wst. z powodu abdykacji króla Alfonsa, który, zdaniem autora, wiele dobrego uczynił dla Hiszpanji. „Nie mówimy tego — pisze dziennik — byśmy nie mieli szczerze życzyć powodzenia régime'owi republikańskiemu. Naród uczynił wybór i spodziewamy się, że idąc po obranej przez siebie drodze, osiągnie dobrobyt. Jesteśmy pewni, że jeżeli w przyszłości otworzy się dla króla Alfonsa możliwość służenia interesom swych byłych poddanych, to od zadania tego się nie uchyli".

Kölnische Ztg. 15.IV, w koresp. z Londynu pisze, że w prasie angielskiej dają się odczuć obawy, aby po upadku monarchji w Hiszpanji ta ostatnia nie okazała skłonności do współpracy z Francją. Za właściwą przyczynę upadku Alfonsa uważają tutaj zbyt długie utrzymywanie przez niego dyktatury.

Dziennik podaje głosy prasy angielskiej w tej sprawie.

Lietuvos Aidas 15.IV, w art. wst., omawiającym przewrót w Hiszpanji, pisze m. in.: „Nie należy sądzić, że z ustąpieniem króla skończyły się wszystkie trudności. Hiszpanja będzie musiała przeżyć jeszcze nie jedną krytyczną chwilę".

SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA NA LITWIE.

Lietuvos Žinios 15.IV, pisze, że w najbliższej przyszłości należy spodziewać się całego szeregu zmian na stanowiskach posłów litewskich zagranicą. Obecnie zjeżdżają się do Kowna wszyscy litewscy przedstawiciele zagranicą. Poseł litewski w Moskwie Baltruszaitis już podał się do dymisji.

Königsb. Allg. Ztg. 14.IV, pisze, że przyjazd do Kowna nuncjusza papieskiego Bartoloni'ego, jest w związku z ostatnią konferencją biskupów w Kownie, która zalegalizowała zaostrzenie walki o prawa katolików na Litwie. „To postanowienie biskupów dało— pisze dziennik — asumpt do szeregu nowych demonstracyj przeciwrządowych, które odbyły się w ostatnią niedzielę, w niektórych kościołach na Litwie".

Königsb. Hart. Ztg. 14.IV, donosi o wydaleniu 5 Niemców z obszaru Kłajpedy i odrzuceniu przez rząd litewski propozycji niemieckiej, aby sprawę tę skierować do sądu rozjemczego.

Dzień Kowieński 14.IV, informuje o incydencie w luterańskim kościele w Wierzbołowie. „W ub. nie-

nia charakteryzuje to zwyciężenie republikanów i zwycięstwo [illegible] hiszpańskiej zawieszenie [illegible] ich republika sam zwycięstw demokratyczne nie są [illegible] przez wszystkie polityczne choroby

The Daily Telegraph 15/IV. omawiając w art. wst. wypadki, które doprowadziły do abdykacji króla [illegible] nich tu przekonało, że były chwile, że dla dyktatorskie [illegible] [illegible] monarchia w kraju była na tyle dobra, że Hiszpania [illegible] wiele kryzys [illegible]. Prawdopodobnie [illegible] pod [illegible] pod zaleceniem zapytania, dopóki to do króla zgodzi [illegible] wszystkie kontynentu w tym wszystkie.

The Daily Mail 15/IV wyraża głębokie ubolewanie w art. wst. z powodu abdykacji króla Alfonsa. Który [illegible] autorze wiele dobrego uczynił dla Hiszpanii. Nie mówiąc tego — pisze dziennik — byłoby nie tylko [illegible] przed powołaniem rządu [illegible] Naród uczynił wybór, sprzeciwiony [illegible] po obecnej przez [illegible] rodzaj [illegible]. Jesteśmy pewni, że jeżeli w przyszłości stworzy się dla króla Alfonsa możliwość służenia interesom swych byłych poddanych to od zadania tego się nie uchyli.

Manchester Gdn. 15/IV. w koresp. z Londynu pisze, że w prasie angielskiej dają się odczuć obawy, aby po upadku monarchii w Hiszpanii nie ulegała ona wpływom [illegible] do współpracy z Francją. Za właściwą przyczynę upadku Alfonsa uważa jednak dzisiaj uzurpowane przez niego dyktatury [illegible] [illegible] prasy angielskiej w tej sprawie.

Evening Aidas 15/IV. w art. wst. [illegible] przewrót w Hiszpanii pisze m. in.: „Nie należy sądzić, że z ustąpieniem króla skończyły się wszystkie trudności. Hiszpania będzie musiała przeżyć jeszcze nie jedną krytyczną chwilę".

SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA NA LITWIE

Lietuvos Žinios 15/IV. pisze, że w najbliższej przyszłości należy spodziewać się całego szeregu zmian na stanowiskach posłów litewskich zagranicą. Obecnie zjeżdżają się do Kowna wszyscy litewscy przedstawiciele zagranica. Poseł litewski w Moskwie Baltrusaitis już podał się do dymisji.

Königsb. Allg. Ztg. 14/IV. pisze, że przyjazd do Kowna nuncjusza papieskiego Bartoloniego jest w związku z ostatnią konferencją biskupów w Kownie, która zakwestionowała zasadniczo walkę o prawa katolików na Litwie. „To postanowienie biskupów doprowadzi — pisze dziennik — zawsze do szeregu nowych demonstracji przeciwrządowych, które odbyły się w ostatnie niedzielę, w niektórych kościołach na Litwie".

Königsb. Hart. Ztg. 14/IV. donosi o wydaleniu 3 Niemców z obszaru Kłajpedy i odrzuceniu przez rząd litewski propozycji niemieckiej, aby sprawę tę skierować do sądu rozjemczego.

Dzień Kowieński 14/IV. informuje o incydencie w katolickim kościele w Wiłkomierzu. W ub. nie-

przedstawia Francję [illegible] nie wypadło Londynu Permar [illegible] de Monzie z [illegible] [illegible] za [illegible] [illegible] do [illegible] się ład na [illegible] formuła która dałaby Francji przewagę nad Włochami, a Włochom parytet z Francją. Takie [illegible] czy [illegible] w tym [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Briand [illegible] pod [illegible] [illegible].

The Manchester Guardian 15/IV. pisze w art. wst. [illegible] w sprawie porozumienia morskiego pomiędzy Anglią, Francją a Włochami, które [illegible] [illegible] nastąpić [illegible] [illegible] Francja nie chce zgodzić się na parytet od [illegible] [illegible] a żądała aby [illegible] [illegible] Francji [illegible] to przewagi [illegible] Włochami w zakresie nowych okrętów [illegible] z [illegible] [illegible] tonn do 1930 tonn w roku 1936 [illegible] zużywacie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Włochy [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] możliwości [illegible] [illegible] [illegible] konserwatystów i dalej po linii ich działań w polityce zagranicznej [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] przeciwko Francji i po [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] stanowisko, że każdy [illegible] [illegible] wydarzenia w sprawach europejskich, a kto myśli odwrotnie uważany jest jako jej wróg [illegible]. Dla tych powodów [illegible] [illegible] [illegible] których [illegible] [illegible] [illegible] francusko włoskiego. Tego rodzaju [illegible] [illegible] jest [illegible] dla sprawy rozbrojenia. Ustalenie przybrania Francji [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] autor — przez [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] do [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] każde [illegible] [illegible] Francji [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] których one się tak obawia [illegible] [illegible] [illegible] miejsca".

MOCARSTWA A Z.S.R.R.

The Chicago Daily Tribune 15/IV. donosi z Londynu, że import [illegible] sowieckich do W. Brytanii wzrósł w ciągu roku dwunastokrotnie, głównie kosztem eksporterów amerykańskich.

Dzień Kowieński 14/IV., informuje, że na stanowisko attaché sowieckiego na Litwie na miejsce odwołanego Potiebina rząd ZSRR mianował doradcę prawnego poselstwa — [illegible].

SYTUACJA POLITYCZNA W HISZPANII

The Daily Herald 15/IV. omawiając w art. wst. abdykację króla Alfonsa, pisze że z Alfonsem znika ostatnia despotyczna monarchia w Europie. Autor wy-

dzielę — pisze dziennik — ksiądz wyznania luterańskiego Wimer miał odprawić w kościele prymicję. Jednak w chwili gdy ks. Wimer rozpoczął śpiewy w jęz. litewskim, część pobożnych zgromadzonych w kościele zaczęła śpiewać po niemiecku. Do kościoła wezwano policję, jednak nic to nie pomogło i ks. Wimerowi nię dozwolono ukończyć prymicji".

Dzień Kowieński 14.IV, informuje, że litewskie ministerstwo rolnictwa zamierza w r. b. rozparcelować 55.938 ha ziemi w powiecie szawelskim i rosieńskim, gdzie dotychczas utrzymały się większe nierozparcelowane obszary.

Rytas 15.IV, w notatce p. n. „Powodzenie dr. Sruogi w Sztockholmie" informuje o odczycie, wygłoszonym w Sztockholmie przez kierownika informacyjnego oddziału litewskiego ministerstwa finansów dr. Sruogę, na temat potrzeby nawiązania stosunków ekonomicznych pomiędzy Litwą i Szwecją. Odczyt Sruogi wzbudził — zdaniem „Rytas'a" — ogromne zaciekawienie w szwedzk. sferach gospodarczych, a wiele dzienników a m. in. „Stockholms Dagblad" i „Nya Dagligt Allehanda" zamieściły wywiad, udzielony przez dr. Sruogę i zachęcały sfery gospodarcze Szwecji do nawiązania ściślejszych stosunków handlowych z Litwą. Szwecja — zdaniem dzienników szwedzkich — mogłaby eksportować do Litwy wszelkiego rodzaju maszyny, Litwa zaś miałaby zapewniony wywóz do Szwecji drzewa, lnu i produktów żywnościowych.

Talka z kwietnia, (litewski miesięcznik spółdzielczy) zamieścił obsz. art., omawiający spółdzielnie mniejszości narodowych na Litwie. „Talka" poświęcił dłuższy rozdział sprawom polskiej kooperacji kredytowej, podając dane statystyczne o pomyślnym rozwoju 7-miu istniejących na Litwie polskich towarzystw drobnego kredytu. „Polskie towarzystwa kredytowe— pisze „Talka" — mają wielkie znaczenie dla Polaków na Litwie, gdyż łatwo udzielają im przystępnego kredytu, który, ze znanych wszystkim powodów, nie zawsze, niestety, jest dla nich dostępny w miejscowych instytucjach kredytowych".

Prasa litewska z 15.IV, informuje o powodzi w Kownie. Skutkiem ruszenia Niemna zostało zalanych 30 ulic. Straty wskutek powodzi sięgają już obecnie miljonowych sum, a to z powodu zalania całego szeregu składów wojskowych, z których nie zdołano usunąć znajdujących się tam produktów żywnościowych, amunicji i odzieży. Woda podniosła się do 6,63 metr. Jeśliby ruszyła Wilja, to — zdaniem specjalistów — Kownu zagraża olbrzymia katastrofa. Oddziały wojskowe mają jeszcze nadzieję rozbić minami wytworzone na Niemnie i na Wilji zapory lodowe.

NOTATKI I INFORMACJE

RÓŻNE.

Königsb. Allg. Ztg. 4.IV informuje, iż otrzymała od jednego ze swoich czytelników w Kanadzie wycinki z prasy kanadyjskiej, zawierające wspomnienia b. jeńców wojennych w Niemczech W artykułach tych b. jeńcy uskarżają się na złe traktowanie ich podczas wojny w Niemczech.

Slovak 10.IV, opisuje wrażenia z pobytu w Polsce pewnego Słowaka, który wszędzie spotykał się tu z identyfikowaniem Słowaków z Czechami. Autor z oburzeniem to stwierdza i uskarża się na społeczeństwo polskie, że nie orjentuje się w stosunkach czesko-słowackich; dziennik podnosi, że społeczeństwo słowackie jest o wiele lepiej uświadomione co do spraw polskich.

Orka 12.IV, w dalszym ciągu zamieszcza szereg artykułów o reformie pisowni polskiej, stwierdzając, że polska sekcja białoruskiej Akademji Nauk nie zajęła się dotychczas sprawą reformy pisowni polskiej. W art. p. t. „Wyrugujmy z języka polskiego zasady burżuazyjne" pismo, podając konkretny plan reformy pisowni polskiej, zwraca m. inn. szczególną uwagę na końcówki czasowników w trzeciej osobie liczby mnogiej, czasu przeszłego („li", „ły"). „W tej regule przewagi rodz. męskiego występuje na jaw stosunek społeczeństwa burżuazyjnego do kobiety. Według burżuazji i jej oręża — religji, kobieta jest istotą niższą od mężczyzny, to też nic dziwnego, że w gramatyce burżuazyjnej ta zasada została zachowana". Pismo proponuje zostawić tylko jedną formę końcowników osobowych męskich i żeńskich.

Reichspost 15.IV, pisze w związku z wystąpieniem „Osservatore Romano" przeciwko identyfikowaniu akcji katolickiej z partjami politycznemi, że te wywody pisma watykańskiego mają aktualne znaczenie. Są kraje, w których istnieje kilka partyj politycznych katolickich, jak również kraje, w których tylko jedna partja jest katolicka i dlatego potrzeba było jasnych wskazówek, jak katolicy mają się w tych wypadkach zachowywać. W razie istnienia tylko jednej partji katolickiej, jak w Niemczech, może mieć miejsce ściślejsza współpraca z nią akcji katolickiej.

Lietuvos Žinios 1.IV, rozpoczął drukowanie w odcinku głośnej powieści F. Osendowskiego „Lenin".

ARTYKUŁY NIEUWGLĘDNIONE.

The Christian Science Monitor 23.III. „The Poland of Pilsudski", art. wst.

The Sunday Times 12.IV, „The Great Pilsudski" (recenzja o książce d'Abernon'a „Ośmnasta decydująca bitwa świata").

Der Tag 9.IV. Prof. D. N. Bannerjea. Indien am Kreuzweg.

Germania 11.IV. Bolschewismus und Weltwirtschaftskrise. — 12.IV. Der Kommunismus in Indien.

Berl. Börsen = Courier 11.IV. Aktivere Südostpolitik.

Vossische Ztg. 12.VI Portugal an der Zeitenwende.

Berliner Tageblatt 12.VI. Dr. Richard v. Kühlmann. Der Frieden von Versailles. — 11.IV. Ist Agrar - Verständigung unmöglich?

Neue Freie Presse 5.IV Dr. E. Dollfuss. Internationale Wege zur Lösung der Getreidekrise.

Neue Zürcher Ztg. 10.IV. Die italienische Auswanderung.

Druk. „KADRA", Długa 30, tel. 786-30.

Drukowane na prawach rękopisu.